

Branş Derslik Sisteminin Okul Gelişimi Üzerine Etkisine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

Zeynep KIRYAK¹, Taner ALTUN²

¹Arş. Gör., Trabzon Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon-Türkiye, zeynepkiryak@gmail.com

²Doç. Dr., Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Trabzon-Türkiye

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, öğrenci başarısını artırmak amacıyla branş derslik sistemi ile eğitim-öğretime devam etme kararı alan bir ortaokulda görevli öğretmenlerin değişim ve uygulama sürecine yönelik görüşlerinin belirlenmesidir. Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden özel durum çalışmasına göre yürütülmüştür. Çalışma Bursa İli Yenişehir İlçe merkezine bağlı olan ve branş derslik sistemine göre eğitim-öğretime devam eden bir köy ortaokulunda Matematik, Türkçe, Sosyal Bilgiler ve İngilizce branşlarında görevli dört öğretmen ile yürütülmüştür. Yarı yapılandırılmış mülakatlarla elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, kurum çalışanlarının, velilerin ve diğer destekleyici kurumların derslik sistemine geçiş çalışmalarına katkıda buldukları, bu etkileşimin de öğrenci çıktılarındaki gelişimi artırmada önemli bir paydaya sahip olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulgular derslik sisteminin hem fiziksel boyutta hem de öğretim boyutunda eğitim ortamının gelişimini ve etkililiğini artırdığını göstermektedir. Bu sistemin kullanıldığı farklı eğitim kademelerinde de çalışmaların yürütülmesinin branş derslik sisteminin tanıtılmasına ve etkilerinin belirlenmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Branş derslik sistemi, okul geliştirme, öğretmen görüşleri

Investigating Teachers' Views on the Effect of Subject-Based Classroom System on School Improvement

ABSTRACT

Subject-based classroom system can be considered as one of the effective methods for effective teaching and learning. The aim of the study is to examine the views of teachers regarding newly initiated subject-based classroom system in order to increase student achievement in a secondary school. Case study which is one of the qualitative research methods was utilized in this study. The study was carried out with four teachers who are specialized in Mathematics, Turkish, Social Studies and English subjects in a secondary school in the province of Yenişehir, Bursa. Descriptive analysis method was used to analyze the data obtained from semi-structured interviews. As a result of the study, it was concluded that the employees of the institution, parents and other supporting institutions contributed to the transition to the subject-based classroom system, and this interaction has an important denominator in increasing the development of students' outcomes. The findings of this study show that the subject-based classroom system improves the development and effectiveness of the educational environment both in the physical dimension and in the teaching dimension. It is thought that conducted the studies in different education levels using this system will contribute to the introduction of the subject-based classroom system and determination of its effects.

Keywords: Subject-based classroom system, school improvement, teacher views

GİRİŞ

Günümüzde, bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeleri takip edebilen, bu gelişmeler ışığında bireysel ve sosyal hayatını şekillendiren bireylerin yetiştirilmesi ülke eğitim sistemlerinin öncelikli hedefi haline gelmiştir. Bu bağlamda, okulların da değişen koşullar doğrultusunda kendisini yenilemesi ve sahip oldukları öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek niteliklere sahip olacak biçimde düzenlemeler yapması beklenmektedir (Dönmez, 2002). Okulların temel amacı öğrencilerin topluma uyum sağlayabilmiş ve Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından belirlenen kazanımlar doğrultusunda gerekli bilgi, beceri ve tutumlara sahip bireyler olarak yetiştirilmesini sağlamaktır. Okulların kendi ihtiyaçları doğrultusunda yapacakları değişim ve gelişim planları belirlenen amaç ve hedeflere ulaşılmasına katkı sağlamaktadır (Balkar, 2010). Okul geliştirme sürecinde, okulun sorunlarının belirlenmesi ve çözüm yollarının geliştirilip uygulanması amaçlanmaktadır. Bu süreçte, eğitimin etkililiğini ve kalitesini artırmada kurumun hem iç hem de dış koşullarının dikkate alınması önem arz etmektedir (Hopkins ve Harris, 1997). Okul geliştirme, öğrenci başarısını artırmak için okulun daha iyi bir yer haline gelmesine yönelik olarak yürütülen çalışmaları kapsamaktadır (Hopkins, 2004). Nitekim, program, kaynaklar, fiziksel çevre, örgütlenme, yönetim, veli katılımı ve desteği, öğrenci davranışları ve disiplin gibi konuların okul gelişiminin bileşenleri olduğu önceki yıllarda yapılan çalışmalarda da belirtilmektedir (Balkar, 2010; Broadhead, Hodgson, Cuckle ve Dunford, 1998; Jones, 1996).

Okul geliştirme çalışmalarının amacı kuşkusuz öğrencilerin gelişimini desteklemek ve başarısını artırmaktır. Bu bağlamda, öğretimin gerçekleştiği eğitim ortamının, öğretme faaliyetlerinin dinamiğini ve öğrenci başarısını etkileyen en önemli unsurlardan biri olduğu ifade edilebilir (Gün, 2013). Eğitim ortamı belirlenen hedefler doğrultusunda eğitimin en verimli ve en sağlıklı biçimde gerçekleşmesini sağlayacak nitelikte olmalıdır (Karaküçük, 2010). Branş derslik sistemi bu bağlamda değerlendirilebilecek yöntemlerden biri olarak görülmektedir. Bu sistemde, okuldaki sınıflar her bir dersin gerektirdikleri göz önünde bulundurularak o derse yönelik olarak tasarlanan sınıflar halinde düzenlenmektedir. Derslik sisteminde öğrenciler tek bir sınıfta öğrenim görmek yerine program doğrultusunda her ders için belirlenen dersliğe gitmekte ve orada öğrenim görmektedir (Ersöz, 2012). Branş derslik sistemiyle, her öğretmen ihtiyaçları doğrultusunda kendi öğrenme ortamını oluşturabilir ve sınıfını kendi dersine yönelik ilgi, tutum ve motivasyonu artıracak yönde düzenleyebilir. Ayrıca, bu sistemle öğrenciler öğretmenleri ve akranlarıyla daha fazla etkileşimde bulunma imkanı da bulabilmektedir. Geleneksel sınıf düzeni yerine öğrencilerin yüz yüze bakabilecekleri, iletişim kurabilecekleri oturma düzenleri yine bu sınıflarda rahatlıkla oluşturulabilmektedir. Bunun yanı sıra, sınıf kısımlara ayrılarak dersin işleyişine göre farklı bölümlerde farklı uygulamalar yürütülebilmektedir.

Önceki yıllarda yapılan çalışmalara bakıldığında derslerin etkili ve verimli biçimde yürütülebilmesi için branş derslik sisteminin etkili öğrenme ortamlarının tasarlanması imkan verdiği, akademik başarının artırılmasında ve derslere yönelik öğrencilerin olumlu tutumun geliştirmesinin sağlanmasında etkili olduğuna yönelik görüşlerin belirlendiği ve bu sistemle hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin derisi daha fazla benimsedikleri, sahiplendikleri ve motivasyonlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Çilenti, 1984; Ersöz, 2012; Gün, 2013; Özyürek, Pınarkaya ve Taş, 2016; Özyürek, Pınarkaya, Taş ve Apaydın, 2017; Sayar, 2016; Topçu, 2013; Yapıcı, 2007). Ersöz (2012) tarafından derslik sistemine yönelik idareci, öğretmen ve öğrenci görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yürütülen çalışmada, bu sistemin uygulandığı okullardaki öğretmenlerin derse yönelik araç gereçlerden daha çok faydalandıkları ve bu sistemin daha etkili öğrenme ortamlarının oluşturulmasına katkı sağladığı belirlenmiştir. Özyürek ve diğerleri (2017) tarafından branş derslik sistemine yönelik öğretmen ve öğrenci görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yürütülen çalışma

sonucunda, öğretmen ve öğrencilerin branş derslik sistemine yönelik olumlu görüşlere sahip oldukları belirlenmiş ve bu sistemle öğrencilerin motivasyon ve başarılarının artırılmasında etkili sonuçlar verebileceği ifade edilmiştir. Özyürek ve diğerleri (2016) tarafından branş derslik sisteminde işlenen ışık ünitesinde öğrencilerin akademik başarılarının ve derse yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla yürütülen çalışmada, bu sistem ile eğitim gören öğrencilerin akademik başarılarının ve fen dersine yönelik tutumlarının klasik sınıf düzeninde eğitim gören öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sayar (2016) tarafından yürütülen çalışmada, sosyal bilgiler dersinin branş derslik sistemi ile yürütülmesine yönelik öğretmenlerin ve idarecilerin etkili öğrenme ortamlarının oluşturulmasında ve öğrenci motivasyonunun artırılmasında etkili olduğunu ifade ettikleri belirlenirken, öğrencilerin bu sistemle işlenen derslere yönelik olumlu görüşlere sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmalar, branş derslik sistemine yönelik idareci, öğretmen ve öğrencilerin olumlu görüşlere sahip olduğunu gösterirken, bu sistemin ülkemizde çok fazla uygulama alanı bulmadığı da ifade edilmektedir. Az sayıda okulun branş derslik sistemiyle eğitim-öğretime devam ediyor olması ve bu konuya yönelik yürütülen çalışmaların da sınırlı sayıda olması bu çalışmanın ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, öğrenci başarısını artırmak için branş derslik sistemi ile eğitim-öğretime devam etme kararı alan bir ortaokulda görevli öğretmenlerin değişim ve uygulama sürecine yönelik görüşlerinin okul geliştirme paradigması açısından incelenmesidir. Araştırmada ayrıca aşağıdaki sorulara cevaplar aranmaktadır:

1. Okulun branş derslik sistemine geçmesine neden olan faktörler nelerdir?
2. Branş derslik sisteminin uygulama süreçlerindeki uyum deneyimlerine yönelik öğretmen görüşleri nelerdir?
3. Branş derslik sisteminin okulda yarattığı değişimin öğrenci başarısına etkileri hakkında öğretmenlerin görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden özel durum çalışmasına göre yürütülmüştür. Özel durum çalışmaları kısa sürede derinlemesine bilgi elde etmeyi amaçlayan çalışmalarda kullanılan bir yöntemdir (Çepni, 2014). Bu çalışmada bir okulda ilk defa başlatılan branş derslik uygulamasına yönelik derinlemesine bilgi edinmek amacıyla branş öğretmenlerinin görüşleri incelenmeye alındığından araştırmada özel durum yönteminden yararlanılmıştır.

a) Çalışma Grubu

Bu çalışma, Bursa İli Yenişehir İlçe merkezine bağlı olan ve derslik sistemine göre eğitim-öğretime devam etmekte olan bir ortaokulda görevli dört öğretmen (Matematik, Türkçe, Sosyal Bilgiler ve İngilizce branşlarından birer öğretmen) ile yürütülmüştür. Öğretmenler (üçü kadın, biri erkek) 25-30 yaş aralığındadır ve hizmet yılları 5 yıl ve daha az olarak belirlenmiştir. Okulun branş derslik sistemine geçişinde görevli olan ancak bu çalışmanın yürütüldüğü dönemde farklı okullara atamaları gerçekleşen Fen Bilgisi öğretmeni ve okul müdürü çalışmaya katılmamışlardır.

b) Verilerin Toplanması ve Analizi

Ortaokul öğretmenlerinin branş derslik sisteminin uygulanması ve etkililiği ile ilgili görüşlerinin belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış mülakatlar kullanılmıştır. Taslak sorular araştırmacı tarafından oluşturulduktan sonra matematik ve fen bilgisi branşlarından iki öğretmenin ve sınıf eğitimi alanında bir uzmanın görüşleri alınarak gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Geliştirilen sorular şu şekildedir:

1. Okulunuzda değişimi gerekli görmeye sebep olan faktörler nelerdi?
2. Branş derslik sistemine geçmeye nasıl karar verdiniz? Bu süreçte okul idaresi ve meslektaşlarınızla ne gibi paylaşımlarda buldunuz?
3. Yeni bir düzen oluşturmada okul, öğretmen ve öğrenciler için öncelikleriniz nelerdi?
4. Branş derslik sistemini kurma ve okulu hazırlama konusunda neler yaşadınız? - Ne tür engellerle karşılaştınız?, Kimlerden destek aldınız?, Süreci nasıl yürüttünüz ve tamamladınız?
5. Okulun, öğretmenlerin ve öğrencilerin yeni sürece uyum sağlama süreci nasıldı?
6. Yeni koşullar okul, öğretmen ve öğrenciler için ne gibi etkiler yarattı? Yeni durum bu bileşenler için nasıl gelişti?

Mülakatlardan elde edilen verilerin analizi Hopkins (1996) tarafından ifade edilen öncelikler (priority), strateji (strategy), uyumsuzluk süreci (turbulence), uyum sağlamayı kolaylaştırıcı koşullar (organizational, teaching and learning conditions) ve kültür (culture) temaları çerçevesinde betimsel analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Öğretmen bağlamında yapılan analizde kültür boyutu yerine öğretme ve öğrenme (teaching and learning) ve öğrenci bağlamında yapılan analizde öğrenci çıktıları (student outcomes) boyutları kullanılmıştır. Bu temalar Hopkins (1996) tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

P > S > { } > Co > Cu
Öncelikler > Strateji > Uyumsuzluk > Koşullar > Kültür

Bu formülde ifade edilen basamaklar okul, öğretmen ve öğrenci boyutlarında da değerlendirilmektedir. Bu değerlendirme de ise aşağıda verildiği gibi üç farklı akış formülü ortaya çıkmıştır:

Okul

P > S > { } > O Co > Cu
Öncelikler > Strateji > Uyumsuzluk > Kurumsal Koşullar > Okul Kültürü

Öğretmen

P > S > { } > T Co > T & L
Öncelikler > Strateji > Uyumsuzluk > Öğretim Koşulları > Öğretme ve Öğrenme

Öğrenci

P > S > { } > L Co > S O
Öncelikler > Strateji > Uyumsuzluk > Öğrenme Koşulları > Öğrenci Çıktıları

Bu üç formülden görüldüğü gibi, gelişim sürecinde okulun önceliklerinin belirlenmesi, bu önceliklere ve hedeflere ulaşmak için uygun stratejinin belirlenmesi, sürece başlanması ve okul bileşenlerinin uyum sağlamaya başlaması, kurumsal, öğretim ve öğrenme koşullarının oluşması ve düzenin etkili biçimde işlemeye başlaması ve okul kültürünün oluşmasıyla birlikte etkili öğretim faaliyetleriyle öğrenci çıktılarının artması beklenmektedir. Bu çalışmada ele alınan okulda görevli öğretmenlerle gerçekleştirilen ve ortalama birer saat süren yarı yapılandırılmış mülakatlardan elde edilen verilerin analizi de bu çerçevede gerçekleştirilmiştir. Okul, öğretmen ve öğrenci bileşenlerine ait kategoriler için koşullar kurumsal, öğretim ve öğrenme koşulları, kültür teması altındaki kategoriler ise okul kültürü, öğretme ve öğrenme ve öğrenci çıktıları olarak belirlenmiştir.

BULGULAR

Bu çalışma kapsamında ele alınan okul 2014-2015 eğitim öğretim yılından itibaren branş derslik sistemi ile öğretime devam etmektedir. Bu tarihe kadar geleneksel okul düzeni ile faaliyetlerine devam eden okulda değişim ve gelişimi başlatan olay okulu denetlemeye gelen müfettişin yaptığı öneri sonucu ortaya çıkmış ve kurumun tüm çalışanlarının desteği ile okul bugünkü haline gelmiştir.

a) Öncelikler Temasına İlişkin Bulgular

Okulda uygulamaya konan branş derslik sisteminin yarattığı değişimin ne şekilde ortaya çıktığı, hangi faktörlerin okulu böyle bir düzenlemeye götürdüğüne yönelik olarak öğretmenlerin verdikleri cevaplar incelendiğinde “öncelikler” temasına yönelik elde edilen bulgular Tablo 1’de özetlenmektedir:

Tablo 1. Öncelikler Temasına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Temalar	Öğretmen Görüşleri
OKUL	<ul style="list-style-type: none"> - Eğitim-öğretimdeki verimliliği artırmak Ö1 - Eğitim kalitesini artırmak Ö2 - Sürekli gelişen ve yenilenen bilgi-teknoloji kavramlarına uyum sağlayabilmek Ö4 - Daha dinamik bir ortam oluşması Ö1 - Daha düzenli bir hale gelmesi Ö2 - Fiziki ortam açısından eşit koşullara sahip sınıfların oluşturulması Ö4
ÖĞRETMEN	<ul style="list-style-type: none"> - Gelişmelerden en üst düzeyde yararlanabilmek Ö4 - Öğrenci davranışlarını kontrol altına almak Ö1, Ö4 - Kendi sınıfında kendi düzenini kurması Ö1, Ö2 - Sınıfını ve dersini daha fazla sahiplenmesi Ö1 - Derse ait tüm materyallerin tek sınıfta olması Ö2 - İlgiyi artırmayı sağlaması Ö3 - Daha zevkli bir şekilde ders işleme Ö3 - Daha planlı ders işleme Ö3 - Branşı açısından ihtiyacı olan yapıyı oluşturma Ö4 - Kendisini daha aktif biçimde sergileyebileceği koşulları oluşturma Ö4
ÖĞRENCİ	<ul style="list-style-type: none"> - Öğrencilerin derse olan ilgisini artırmak Ö3 - Akademik başarının artması Ö1, Ö3 - Sürekli yer değiştirdikleri için kavga etme gibi disiplin sorunları ortadan kalkar Ö1 - Okulun tüm sınıflarında derse girdiği için sadece bir sınıfa sahiplenmek yerine okul bilincini benim okulum fikrini benimser Ö1 - Her sınıfta o derse ait materyaller olacağı için gizil öğrenme gerçekleşir Ö1 - Eğlenerek öğrenme Ö3 - Farklı öğrenme stillerine sahip çocuklar için gerekli olan materyallerin sağlanması Ö4

Öğretmenlerle yürütülen görüşme neticesinde Tablo 1’de ifade edilen önceliklerin önemi okula gelen müfettişle yapılan görüşmeyle birlikte daha net bir biçimde ortaya çıkarılmıştır. Müfettişin okulun konumu, fiziki yapısı, öğrenci potansiyeli ve öğretmenlerin

beklentileri ve hedefleri doğrultusunda branş derslik sisteminin etkili olacağına yönelik önerilerinin ardından okul idaresi ve öğretmenler bu sisteme geçme konusunda hem fikir olmuşlardır.

b) Strateji Temasına İlişkin Bulgular

Önceliklerin belirlenmesinin ardından öğretmenlerin okulu geliştirmek için bir strateji olarak gördükleri branş derslik sisteminden beklentilerine yönelik görüşleri şu şekildedir:

Tablo 2. Strateji Temasına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Temalar	Öğretmen Görüşleri
OKUL	- Sınıfların daha planlı, temiz ve düzenli kalması Ö3
	- Düzeni korumak kolaylaşır Ö3
ÖĞRETMEN	- Daha özgür bir ortam Ö1
	- Etkinliklere ve performanslara daha fazla zaman ayrılması Ö3
	- Yer değiştirmekle vakit kaybedilmemesi Ö3
ÖĞRENCİ	- Kendi sınıfında daha verimli olacağına inanma Ö2
	- Sınıflardaki panolarla, etkinliklerle daha fazlasını anlayabilmeleri Ö3
	- Daha heyecanlı ve hevesli olmalarının sağlanması Ö1, Ö2
	- Akademik başarının artması Ö1, Ö2, Ö3, Ö4

Öğretmenler branş derslik sisteminin okulun disiplini, derslerin verimli geçmesi ve akademik başarının artması gibi avantajları olacağına yönelik fikir birliğine vardıldıktan sonra, yaz tatili ve seminer dönemlerinde okulun fiziki yapısı ile ilgili düzenlemeleri yürütmüşlerdir.

c) Düzenleme Temasına İlişkin Bulgular

Öncelikler doğrultusunda geliştirilen stratejilerin belirlenmesiyle başlayan değişimle birlikte öğretmenlerin düzenleme sürecinde yaşadıkları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Düzenleme Temasına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Temalar	Öğretmen Görüşleri
ENGELLER	- Okul bütçesinin yetersiz olması Ö1
	- İhtiyaçların %10'una bile sahip olmama Ö1
	- Yardım talep edilen kurumların büyük kısmından olumsuz yanıt alınması Ö1
	- Okulu boyatacak birini bulamadıkları için sınıfları öğretmenlerin boyaması Ö1, Ö3, Ö4
	- Boyaların bir kısmını öğretmenlerin alması Ö1
	- Maddi engellerle karşılaşıldı Ö4
	- Malzeme temininin zor olması Ö2
	- Öğretmenlerin bazı malzemeleri kendilerinin alması Ö2
	- Sınıfların durumunun, fiziki yapısının ve ısınmasıyla ilgili yaşanan sorunların yeni düzene geçişi de zorlaştırması Ö3
	- Okul idaresinin her anlamda destek olması Ö2
DÜZENLEME	- Tüm öğretmenlerin ve diğer personelin iş birliği içerisinde çalışması Ö1, Ö3, Ö4
	- Belediye ve özel kurumlarla irtibata geçme Ö1
	- Öğretmenlerin ihtiyaç listesi çıkarması Ö1, Ö4
	- Okulun tüm çalışanlarının elinden gelen her şeyi yapması Ö1, Ö3
	- Her öğretmenin kendi sınıfını planlayıp tasarlaması Ö3
	- Fen Bilimleri laboratuvarını bir iş adamının yaptırması Ö1, Ö4
	- Bazı laboratuvar malzemelerinin ve ders materyallerinin MEB aracılığıyla kapatılan okullardan temin edilmesi Ö1
	- İlçe belediyesinin boyaların bir kısmını alması Ö1
	- Sınıflara afiş ve panoların asılması Ö3
	- Sınıfların derslerdeki konuları ve dersin doğasını yansıtacak yapıda tasarlanması Ö3

Öğretmenlerin geçiş sürecinde karşılaştıkları zorlukların neredeyse tamamının maddi kaynaklı olduğu, ancak çeşitli girişimler sonucu bu sorunların üstesinden geldiği görülmektedir. Bu aşamadan sonra her bir öğretmen kendi dersine yönelik olarak düzenlenen sınıf için uygun materyaller ve tasarımlarla sınıflarını şekillendirmişlerdir.

d) Uyumsuzluk Temasına İlişkin Bulgular

Düzenleme aşamasından sonra, eğitim-öğretim yeni düzenle başlamasıyla birlikte gelen süreçte yaşananlar uyumsuzluk teması altında incelenmiş ve elde edilen veriler Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Uyumsuzluk Temasına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Temalar	Öğretmen Görüşleri
OKUL	- Sürecin kendiliğinden devam etmesi Ö2 - Yeni yapıyla ve işleyişle ilgili sorun yaşanmaması Ö1, Ö2, Ö3, Ö4
ÖĞRETMEN	- Ortaya çıkanların öğretmenleri daha istekli hale getirmesi Ö2 - Eski sistemden daha etkili bir işleyişe sahip olunması Ö1, Ö2, Ö3, Ö4
ÖĞRENCİ	- Başta taşınmanın zor gelmesi Ö2 - Hangi sınıfa gideceklerini bulma konusunda bir süre zorlanmaları Ö1, Ö4 - Sisteme hızlı bir biçimde alışılması ve uyum sağlanması Ö1, Ö4 - Okulun yeni halinden heyecan duyulması ve bu düzenin sevilmesi Ö1, Ö3 - Verilen emeğin farkında olduklarının ifade edilmesi Ö3 - Daha temiz ve düzenli tutmak için çalışılması Ö3 - Derslerden daha fazla zevk almaları Ö3

Uyumsuzluk teması altında yer alan bulgulara bakıldığında, okul ve öğretmen boyutlarında yeni sisteme geçişin olumlu etkili olduğu görülürken, öğrencilerin eski sistemden farklı olarak her ders için farklı sınıfa gitme konusunda başlarda isteksiz oldukları ancak kısa sürede sınıfların benimsendiği ve sorumlulukların farkına varıldığı ifade edilmiştir.

e) Koşullar Temasına İlişkin Bulgular

Branş derslik sistemiyle eğitim-öğretime devam edildikten sonra okul, öğretmen ve öğrenci açısından yaşananlar koşullar teması altında değerlendirilmiş ve bu temaya yönelik öğretmen görüşleri Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Koşullar Temasına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Temalar	Öğretmen Görüşleri
OKUL	- Velilerin okulun yeni yapısına yönelik olumlu görüşlerinin oluşması Ö1 - Köy okulları içerisinde en çok tercih edilen okul haline gelmesi Ö1
ÖĞRETMEN	- Eğitim-öğretime başarı getirmesi Ö1 - Sınıfların daha fazla benimsenmiş olması Ö1, Ö2, Ö3 - Derslerin daha verimli biçimde yürütülmesi Ö2 - Mesleğini daha fazla benimsemiş ve sahiplenme Ö2, Ö3 - "Etkili ders işleme" kavramının gerçekten yaşanması Ö1, Ö2, Ö3, Ö4 - Böyle bir okulun çalışanı olmaktan mutluluk duyma Ö3 - Dersliklerin ve materyallerin daha etkili kullanılmasının hedefe ulaşmayı kolaylaştırması Ö4
ÖĞRENCİ	- Tüm etkinlikler o derse ait sınıfta bulunduğu ve sınıfın duvarları bile dersle ilgili bileşenleri içerdiği için gizil öğrenmenin gerçekleşmesi Ö1 - Bir sonraki yıl öğrenilecek konular hakkında fikir sahibi olma, önceki yıllarda öğrendikleriyle sınıfta karşılaşma Ö1 - Daha fazla güdülenmeleri Ö1, Ö2

Branş derslik sistemine geçişin ardından velilerin okulun yeni yapısına yönelik olumlu görüşlere sahip olması, bir köy okulu olarak en çok tercih edilen okul haline geldiğinin ifade edilmesi, derslerin daha verimli biçimde işlenmesi ve akademik başarının artması gibi çıktıların koşullar teması altında yer aldığı görülmektedir. Örneğin, Matematik öğretmeni, sınıfın giriş zeminine açılışın çizmesiyle, öğrencilerin kapıyı açıp kapatırken bile açılış ölçümü yapmalarının sağlandığını, duvara trigonometriyle ilgili yapılan çizimlerle ise alt sınıflardaki öğrencilerin ileriki yıllarda öğreneceklerine yönelik fikir sahibi olmalarının ve meraklanmalarının etkili biçimde sağlandığını ifade etmiştir.

f) Kültür Temasına İlişkin Bulgular

İki yıl boyunca uygulanan sistemin okul kültürü ve öğretim açısından somut olarak gösterdiği faydalara yönelik öğretmen görüşleri Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Kültür Temasına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Temalar	Öğretmen Görüşleri
OKUL KÜLTÜRÜ	<ul style="list-style-type: none">- Tüm öğrencilerde sınıf kavramının okul kavramına dönüşmesi Ö1- Okul idaresi, öğretmenler, öğrenciler ve velilerin verilen emek karşısında okulu daha fazla sahiplenmesi Ö1, Ö4- Öğrencilerin de öğretmenlerin de daha mutlu olması Ö2- Derslerin daha rahat ve kolay işlenmesi Ö3
ÖĞRETİM	<ul style="list-style-type: none">- Akademik başarının artması Ö1, Ö3- Değişimin birinci yılında her öğretmenin kendi sınıfını öğretimi en etkili biçimde gerçekleştireceği şekilde tasarlamış olması ve zengin öğrenme ortamlarının sağlanmasıyla TEOG sınavında Türkiye derecesi yapan öğrenciler olması Ö1, Ö3, Ö4- İkinci yılında TEOG sınavında ilçe birinciliği elde edilmesi Ö1, Ö4- İlçe genelinde hem akademik hem de sosyal anlamda başarılar elde etmeye başlanması (satranç, voleybol, kelime gibi oyunlarda) Ö4

Kültür teması altında açığa çıkan bulgulara bakıldığında, öğrencilerin sadece ait oldukları sınıfı benimsemek yerine tüm okulu benimsedikleri, okula karşı sorumluluk duygularının geliştiği, hem akademik başarının hem de satranç, voleybol gibi alanlarda sosyal başarıların da arttığı belirlenmiştir.

Öğretmenlerle yapılan mülakatlardan görüldüğü gibi, okulun geliştirilmesine yönelik adımın atılmasında ve ne tür bir değişimden geçileceği konusunda müfettişin önerileri dikkate alınmış, okul idaresi ve öğretmenlerin bu görüşlerdeki yorumları ve fikir paylaşımı sonucunda branş derslik sisteminin etkili bir öğrenme ortamı oluşturmalarını sağlayacağı görüşünde ortak karara varılmıştır. Dönüşüm sürecinde özellikle maddi anlamda aşılamayan sorunlara yine okul idaresi ve öğretmenlerin hem maddi hem de manevi olarak okulu iyileştirme çalışmalarına katılmaları sonucu bir sonraki eğitim-öğretim yılına yeni düzenle başlanabilmiştir. Branş derslik sisteminin olumlu etkileri ilk olarak öğretmenlerin ders işleyişinde görülürken, ilerleyen süreçte öğrencilerin akademik ve sosyal başarılarında dikkate değer bir artışın görülmesini sağlamıştır.

TARTIŞMA, SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Bu çalışmada, bir okul geliştirme çalışması olarak branş derslik sistemine geçen bir orta okulunun akademik ve sosyal anlamda ilerleme sürecini ortaya çıkarmak için öğretmenlerin görüşleri incelenmiştir. Elde edilen bulgular, başlangıçta öğretmenlerin okuldaki akademik başarının düşük olmasından ve öğrencilerin sosyal anlamda da kendilerini yeterince geliştirememiş olmalarından rahatsız oldukları, ancak bu sorunu çözmeye yönelik ilk adımın okul denetimine gelen müfettişin önerileri doğrultusunda başladığı görülmüştür. Öğretmenlerin öncelikler temasında verdikleri cevapların genel anlamda akademik başarının artırılması, daha dinamik bir ortam oluşturulması, derslerin daha planlı ve eğlenceli hale getirilmesi, öğrencilerin daha istekli hale gelmesi ve disiplin sorunlarının çözülmesi gibi hedeflerinin olduğu görülmektedir. Uygulama sonrasında ulaşılan sonuçlara bakıldığında da öğrencilerde hem akademik hem de sosyal anlamda gelişme olduğu öğretmenler tarafından ifade edilirken, öğrencilerin sınıf bilinci yerine okul bilincine sahip olmaları, tüm okulu sahiplenmeleri ve korumaları, aynı zamanda öğretmenlerin dersleri çok daha verimli ve etkili biçimde işler hale gelmesi okulun hedefine ulaştığının göstergesi olarak kabul edilebilir. Sonuç olarak, okul gelişim planlarının öncelikli hedefi olan öğrenci başarısının artırılmasına yönelik beklentinin bu tip uygulamalarla

gerçekleştirilmesinin mümkün olduğu düşünülmektedir (Balkar, 2010; FMSIS, 2007). Bu değişim ve gelişim sayesinde sadece öğrencilerin değil, öğretmenlerin de kendilerine ait alanlarının oluşmasıyla daha özgür, aktif ve verimli birer öğretmen haline geldikleri, mesleki gelişimleri üzerinde bu değişimin büyük etkisi olduğu düşünülmektedir (Bubb ve Earley, 2009; Scheilke, 2003). Benzer şekilde, Topçu (2013) tarafından yapılan çalışmada da öğretmenlerin mesleki gelişimleri için derslik sisteminin gerekli olduğu, derse ait materyal ve tüm araç gereçlerin bir arada olduğu sınıfların başarıyı artıracağına yönelik görüşleri olduğu tespit edilmiştir. Okul geliştirme süreci, tüm sorunların bir bütün olarak ele alınması ve bu doğrultuda iç ve dış çevre koşullarının iyileştirilmesiyle sağlanabilmektedir (Harris, 2000; Hopkins ve Harris, 1997). Bu bağlamda, sorunların ve önceliklerin tespiti, çözüm yolunun seçimi, uygulama süreci ve sonuçlara yönelik bulgulardan ele alınan okulun gelişim sürecini başarıyla gerçekleştirdiği görülmüştür.

Branş derslik sistemine geçilmesine karar verildikten sonra okulun fiziki olarak bu sisteme hazır hale getirilmesinde öğretmenlerin karşılaştıkları en büyük engel maddi olanakların yetersiz olması olarak ifade edilmektedir. Bu tip durumlarda, okulun mutlaka dışarıdan desteklenmesi gerekmektedir (Balkar, 2010; Hopkins ve Levin, 2000). Nitekim, öğretmenlerin çevreleriyle kurdukları iletişim, çeşitli kurum ve kuruluşlardan yardım talep etmeleri ve az sayıda da olsa bu talebe olumlu yanıt almaları pek çok sorunun aşılmasını sağlamıştır. Düzenlemenin ardından yeni sistemin avantajları arasında özellikle öğretmenlerin mesleği, sınıfı, dersi daha fazla benimseme ve eskiye oranla çok daha fazla imkana sahip olmalarına yönelik görüşleri ön plana çıkmıştır (Ersöz, 2012). Sınıfların gelişen bu imkanlar dahilinde düşünmeyi destekleyici bir yapıya kavuştuğu da söylenebilir (Doğanay ve Sarı, 2012). Bununla birlikte öğrencilerin derse yönelik farkındalıklarının ve ilgilerinin de arttığı ifade edilmiştir. Örneğin, Türkçe öğretmenin sınıfın bir duvarına Yunus Emre'ye ait bir dörtlüğü yazması, öğrencilerin hem Yunus Emre'yi tanımalarına, onun hakkında daha fazla şey öğrenmek istemelerine sebep olmuş, hem de şiire yönelik ilgilerinin artmasını sağladığı alan öğretmeni tarafından ifade edilmiştir. Benzer şekilde, Matematik öğretmenin sınıfın giriş zeminine açılı çizmesi öğrencilerin kapıyı açıp kapatırken bile açı ölçümü yapmalarını sağlarken, duvara trigonometriyle ilgili yaptığı çizimler alt sınıflardaki öğrencilerin ileriki yıllarda öğreneceklerine yönelik fikir sahibi olmalarını ve meraklanmalarını sağlamıştır. Bu noktada, branş derslik sisteminin ve bu sistem kapsamında oluşturulan yeni sınıfların öğrencilerin aktifleşmesi konusunda da etkili olduğu söylenebilir (Ersöz, 2012; Saban, 2005).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinden, okul gelişim sürecinin etkili ve verimli bir şekilde devam etmesi için işbirliği içinde çalışılmasının, fikir alışverişinde bulunulmasının ve gerekli durumlarda özveride bulunmaktan kaçılmamasının gerekliliği ve önemi ortaya çıkmıştır. Kurum çalışanlarının, velilerin ve diğer destekleyici kurumların planlanan çalışmanın istenildiği şekilde yürütülmesine katkıda buldukları, bu etkileşimin de öğrenci çıktılarındaki gelişimi artırmada önemli bir paydaya sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Haynes; 1998; Lentz, 2006). Eğitim ortamının oluşumu ve gelişiminde iki boyuttan söz edilmektedir: eğitimin gerçekleştirildiği çevrede insan faaliyetlerinin dışında kalan fiziksel boyut ve ortamın süreç boyunca sağladığı yaşantılar ve bireyleri etkileme biçimleri olarak ifade edilen öğretim boyutu (Alkan, 1983). Bu çalışmada elde edilen bulgular branş derslik sisteminin hem fiziksel boyutta hem de öğretim boyutunda eğitim ortamının gelişimini ve etkililiğini artırdığını göstermektedir.

Çalışma sonucunda, öğretmenlerin branş derslik sistemiyle ilgili olumlu görüşlere sahip oldukları görülmüştür. Bu noktada, fiziki anlamda böyle bir değişime uygun olan okullardaki öğretmenlerin bu sistem hakkında bilgilendirilmesi için Milli Eğitim Müdürlükleri bünyesinde seminerler ve uygulamaların etkililiğini sağlamak için hizmet içi eğitim kursları verilebilir. Bunun yanı sıra, bu çalışmaya katılan öğretmenler branş derslik

sistemini okul denetimine gelen müfettişten gelen öneri doğrultusunda değerlendirip okulu geliştirmek için böyle bir çalışma içerisine girdiklerini ifade etmişlerdir. Dolayısıyla, okullara MEB tarafından denetim ve gözlem amacıyla ziyarette bulunan müfettişlerin bu örnekte olduğu gibi okulun gelişimine katkı sağlayacak bilgi ve projeleri okul idaresi ve öğretmenlerle paylaşma konusunda hassasiyet göstermesinin etkili sonuçlar vereceği düşünülmektedir. Öğretmenlerin değişim sürecinde özellikle maddi anlamda ve materyal temin etme konusunda yaşadıkları sorunlar göz önünde bulundurulduğunda, MEB'in değişim ve gelişim amacıyla çalışma başlatan okullara daha fazla destek sağlaması gerekli görülmektedir. Bu çalışmada ele alınan okul hem fiziksel anlamda hem de eğitim-öğretimin yürütülmesiyle ilgili köklü bir değişime gitmiştir. Bu tür bir süreç içerisinde girecek olan okulların aileleri de uygulamanın her aşamasından haberdar etmesi, hem öğrencilerin aileler tarafından da bilgilendirilmesi ve yeni sisteme hazırlanması hem de gerekli görüldüğünde okul personeline yardımcı olmaları açısından fayda sağlayacaktır. Ülkemizde çok fazla uygulama alanı olmayan branş derslik sistemiyle ilgili çalışmaların az sayıda olması bu sistemin tanıtılması konusunda da yetersiz görülmektedir. Dolayısıyla, bu alana yönelik farklı eğitim kademelerinde de çalışmaların yapılması, bu düzenle eğitim öğretime devam eden başka okulların da yürütülecek çalışmalarda ele alınması önerilmektedir. Ayrıca, bu çalışmada sadece öğretmen görüşleri alınmıştır. İleride yapılacak çalışmalarda idarecilerin, öğrencilerin ve velilerin de görüşlerine başvurulması sistemin etkililiği hakkında daha fazla fikir verecektir.

KAYNAKLAR

- Alkan, C. (1983). Eğitimde ergonomi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 16(1), 197.
- Balkar, B. (2010). Okul gelişim planı ve etkililiğinin sağlanması hakkında öğretmen görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 1-17.
- Broadhead, P., Hodgson, J., Cuckle, P., & Dunford, J. (1998). "School development planning: Moving from the amorphous to the dimensional and making it your own". *Research Papers in Education*, 13(1), 3-18.
- Bubb, S., & Earley, P. (2009). "Leading staff development for school improvement". *School Leadership & Management*, 29(1), 23-37.
- Çepni, S. (2014). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*, Yedinci baskı, Trabzon.
- Çilenti, K. (1984). *Eğitim teknolojisi ve öğretim*. Ankara: Kadioğlu Matbaa.
- Doğanay, A., & Sarı, M. (2012). Yapılandırmacı öğrenme ortamı özelliklerinin düşünme dostu sınıf özelliklerini yordama düzeyi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(1), 21-36.
- Dönmez, B. (2002). Bir okul geliştirme modeli olarak laboratuvar okulları uygulamasının değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 27(126), 70-83.
- Ersöz, Y. (2012). *İlköğretim ikinci kademedeki branş derslik sistemi uygulamasına ilişkin idareci, öğretmen ve öğrenci görüşleri (Malatya ve Elazığ örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Financial Management Standard in Schools [FMSIS] (2007). "The school development plan". *A summary guide developed by IPF as part of the toolkit supporting the DfES financial management standard in schools*.
- Gün, M. (2013). İlköğretim ikinci kademe Türkçe dersi okuma etkinliklerinde öğrenme ortamları ile kullanılan araç-gereçlerin yeterliliği. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, 6(XV), 545-567. DOI No: <http://dx.doi.org/10.14225/Joh274>.

- Harris, A. (2000). What works in school improvement? Lessons from the field and future directions. *Educational Research*, 42(1), 1-11.
- Haynes, N.M. (1998). "Guest editor's introduction: Overview of the comer school development program". *Journal of Education for Students Placed at Risk (JESPAR)*, 3(1), 3-9.
- Hopkins, D. (1996). *Towards a theory for school improvement*. (Chapter 2) in Gray J. et al Merging Traditions. London: Cassell.
- Hopkins, D. & Harris, A. (1997). Improving the quality of education for all. *Support for Learning*, 12(4), 147-151.
- Hopkins, D. & Levin, B. (2000). Government policy and school development. *School Leadership & Management*, 20(1), 15- 30.
- Hopkins, D. (2004). *School improvement for real*. Canada, Routledge Falmer.
- Jones, G.R. (1996). School development planning in jersey primary schools: a contingency analysis. *School Organisation*, 16(3), 281-295.
- Karaküçük, S. (2010). Okul rehberlik servislerinin fiziksel/mekansal koşullarının incelenmesi (rehber öğretmenlerin mekansal algıları bağlamında). *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28(1), 421-440.
- Lentz, R.H. (2006). Improving the school development process in cabarrus county, nc: a cooperative effort. *Carolina Planning Journal*, 31(1), 26-30.
- Özyürek, C., Pınarkaya, Y., & Taş, E. (2016). Işık ünitesinde öğrencilerin başarıları ve tutumları üzerinde branş derslik sisteminin etkisi. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi (ODÜSOBİAD)*, 6(3), 657-664.
- Özyürek, C., Pınarkaya, Y., Taş, E., & Apaydın, Z. (2017). Branş derslik sistemine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin belirlenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9, 19-34.
- Saban, A. (2005). *Öğrenme öğretim süreci: Yeni teori ve yaklaşımlar*. Geliştirilmiş İkinci Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sayar, P. (2016). *Sosyal bilgiler dersinde branş derslik sistemi uygulamasının öğretmen, öğrenci ve idareci görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Scheilke, C.T. (2003). Quality teaching and school development: Experiences with religiously affiliated schools. *International Journal of Education and Religion*, 4(1), 41-62.
- Topçu, E. (2013). Sosyal bilgiler dersinde coğrafya kazanımlarının gerçekleştirilmesinde öğretmenlerin tercih ettiği yöntemler. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 28, 331-369. ISSN: 1303-2429 E-ISSN 2147-7825.
- Yapıcı, M. (2007). Yapılandırmacılık ve sınıf. *İlköğretmen Eğitimci Dergisi*, 8, 40-41.